

ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی

بر مبنای دیدگاه‌های محتوایی، ساختاری، فیزیکی و اداره اصطلاحنامه

• دکتر مازیار امیرحسینی

دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی

عضو هیئت علمی وزارت جهاد کشاورزی

جامعه مورد پژوهش در بحث تحلیل کیفی، متن اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی است. در تحلیل و ارزیابی تمام عوامل کیفی، تحلیل متن کامل اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی، امکان‌پذیر نبوده است. به همین دلیل از طریق روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شد. - حجم جامعه نمونه در اصطلاحنامه شیمی: حجم نمونه ۱۸۱ صفحه، تعداد توصیفگر ۱۵۷۴ رکورد، تعداد غیر توصیفگر ۲۵۴ رکورد؛

- حجم جامعه نمونه در اصطلاحنامه اصفا: حجم نمونه ۲۱۷ صفحه، تعداد توصیفگر ۳۶۲۲ رکورد، تعداد غیرتوصیفگر ۹۳۳ رکورد. محوره‌های ارزیابی کیفی در این پژوهش عبارت است از: ۱. دیدگاه محتوایی، شامل تحلیل مقدمه و روش‌های رفع ابهام از توصیفگر؛ ۲. دیدگاه‌های ساختاری، شامل تحلیل اصطلاحات مجزا و منفرد، ارجاعات کور و برقراری روابط متقابل، ۳. دیدگاه فیزیکی، شامل بررسی شکل فیزیکی اصطلاحنامه، نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای، نمایش ظاهر اصطلاحات و امتداد توصیفگر و مشتقات آن، ۴. اداره اصطلاحنامه، وظیفه نگهداری و استمرار اصطلاحنامه با استفاده از بسته‌های نرم‌افزاری.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی کیفی، اصطلاحنامه اصفا، اصطلاحنامه شیمی، دیدگاه محتوایی، دیدگاه ساختاری، دیدگاه فیزیکی، اداره اصطلاحنامه، نگهداری و استمرار اصطلاحنامه، مقدمه، یادداشت دامنه، توضیحگر، چهریزه‌نما، اصطلاحات مجزا و منفرد، ارجاع کور، برقراری روابط متقابل، شکل فیزیکی، نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای، نمایش ظاهر اصطلاحات، امتداد توصیفگرها، نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه.

مقدمه

مقوله ارزیابی کیفی از جمله مسائلی است که از دیدگاه‌های گوناگون قابل تفسیر می‌باشد. بنابراین ضروری است که ابتدا تعریفی از ارزیابی کیفی ارائه شود و در ادامه دیدگاه‌های گوناگون درباره بحث ارزیابی کیفی در اصطلاحنامه‌ها بررسی شود. سپس نقطه کانونی بحث ارزیابی کیفی همان‌گونه که در این پژوهش مد نظر است، ارائه شود.

ارزیابی کیفی شیوه‌ای است در ارزیابی که در آن تمرکز روی توصیف و تفسیر می‌باشد (نورمن، ۲۰۰۰، ص ۱۷). ایمانوئل کانت مفهوم کیفیت را در شدت و ضعف تفسیر می‌کند و معتقد است که وجه شناسایی کیفیت در یک مقوله، تبیین شدت و ضعف صفت کیفی در آن مقوله است (فروغی، ۱۳۶۱، ج ۲، ص ۲۱۷). از دیدگاه کانت

چکیده

ارزیابی کیفی شیوه‌ای است در ارزیابی که در آن تمرکز روی توصیف و تفسیر می‌باشد. ایمانوئل کانت مفهوم کیفیت را در شدت و ضعف تفسیر می‌کند و معتقد است که وجه شناسایی کیفیت در یک مقوله، تبیین شدت و ضعف صفت کیفی در آن مقوله است. بنابراین در اینجا شدت و ضعف یک صفت کیفی در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی با علامت مثبت و منفی نمایش داده می‌شود. ارزیابی کیفی در این پژوهش، مطابق با مبحث ارزیابی کیفی اصطلاحنامه در آثار پروفیسور لنکستر و استانداردهای ایزو ۲۷۸۸ در تدوین اصطلاحنامه‌هاست. پروفیسور لنکستر در بحث درباره ارزیابی کیفی به ویژگی‌ها و خصوصیتی اشاره دارد که می‌تواند، مبنای مدیریت تدوین، نگهداری و استمرار اصطلاحنامه باشد. استاندارد ایزو ۲۷۸۸ نیز در بحث مدیریت اصطلاحنامه در تدوین و نگهداری اصطلاحنامه به مباحث کیفی اشاره دارد.

در تحلیل ابعاد این پژوهش یعنی بررسی عوامل کیفی در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی، روش تحلیل محتوا مورد استفاده قرار گرفته است. زیرا بستر پژوهشی موضوع تحقیق، منابع اطلاعاتی چون اصطلاحنامه‌ها، متن و محتوای این منابع و شبکه ارتباطات بین اصطلاحات در این منابع می‌باشد. گفتنی است که در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از شیوه تجزیه و تحلیل کیفی که یکی از روش‌های تجزیه و تحلیل محتواست، کمک گرفته شده است.

مقوله کیفیت در رکن دوم علم در مقولات و مفاهیم دوازده‌گانه ذهنی جای می‌گیرد (کانت، ۲۰۰۵). بنابراین از دیدگاه نظری، تفکر کانت در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی مد نظر قرار گرفته است. از این‌رو در اینجا شدت و ضعف یک صفت کیفی در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی با علامت مثبت و منفی نمایش داده می‌شود. همواره این یادداشت «علامت (+) به مفهوم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر است و علامت (-) به معنای عدم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر می‌باشد» پیش از نمایش نتایج ارائه می‌شود. قابل ذکر است که پژوهش‌های بعدی، می‌توانند به درجه‌بندی صفات کیفی از ۱ تا ۱۰۰ پرداخته و ارزیابی دقیقی از درصد بهره‌مندی اصطلاحنامه از یک صفت کیفی را ارائه کنند.

ارزیابی کیفی در این پژوهش، مطابق با مبحث ارزیابی کیفی در آثار پروفیسور لنکستر (لنکستر، ۱۹۸۶، ص ۱۵۵) و استانداردهای ایزو ۲۷۸۸ در تدوین اصطلاحنامه‌هاست. وی در بحث درباره ارزیابی کیفی به ویژگی‌هایی اشاره دارد که می‌تواند، مبنای مدیریت تدوین، نگهداری و استمرار اصطلاحنامه باشد. استاندارد ایزو ۲۷۸۸ نیز در بحث مدیریت اصطلاحنامه در تدوین و نگهداری اصطلاحنامه به مباحث کیفی اشاره دارد (اوستین، ۱۳۶۵، ۸۲ - ۸۵). شماری از این مباحث عبارت‌اند از: برقراری ارتباط متقابل بین اصطلاحات در شبکه اصطلاحات، کاربرد نشانه‌های استاندارد برای بیان مفاهیم، کاربرد شیوه‌های رفع ابهام از توصیف‌گرها، کاربرد شیوه‌های نمایشی در نمایش ساختار اصطلاحنامه و نظایر آن.

بیان مسئله و پرسش‌های اساسی پژوهش

این پژوهش بر آن است که از نظر کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی را تجزیه و تحلیل و ارزیابی کند. از نظر کیفی مسئله مورد بحث در ارزیابی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی عبارت است: «کارایی اصطلاحنامه‌های فارسی از نظر توجه یا عدم توجه به عوامل کیفی». با عنایت به مسئله مندرج در تحلیل کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی، سؤالات اساسی این پژوهش عبارت‌اند از:

۱. کیفیت محتوای مقدمه و روش‌های رفع ابهام در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی چگونه است؟
۲. کیفیت ساختاری این اصطلاحنامه‌ها از دیدگاه برقراری صحیح روابط اصطلاحنامه‌ای و کاربرد توصیف‌گرهای مجزا و ارجاعات کور چگونه است؟
۳. کیفیت فیزیکی (چاپی و الکترونیک) اصطلاحنامه از نظر شکل فیزیکی، نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای، نمایش ظاهر اصطلاحات و امتداد توصیف‌گرها در صفحات متوالی چگونه است؟
۴. کیفیت اداره اصطلاحنامه (یا مدیریت استمرار و نگهداری اصطلاحنامه) از نظر ویژگی‌های مترتب بر نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه چگونه است؟

روش انجام پژوهش

در تحلیل ابعاد این پژوهش یعنی بررسی عوامل کیفی در

اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی، از روش تحلیل محتوا استفاده شده است. انتخاب این روش از ماهیت نگرش و تحلیل موضوع پیشگفته، نشئت می‌گیرد. زیرا بستر پژوهشی موضوع تحقیق، منابع اطلاعاتی چون اصطلاحنامه‌ها، متن و محتوای این منابع و شبکه ارتباطات بین اصطلاحات در این منابع می‌باشد. شایان ذکر است که در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از شیوه تجزیه و تحلیل کیفی که یکی از روش‌های تجزیه و تحلیل محتواست، کمک گرفته شده است. تجزیه و تحلیل کیفی عبارت است از: بررسی کیفیت محتویات گزارش‌ها و منابع مختلف (منشادی، ۱۳۸۰، ص ۱۳۷-۱۳۸).

جامعه پژوهش

جامعه پژوهش در بحث تحلیل کیفی، متن اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی است. گفتنی است که در تحلیل و ارزیابی تمام عوامل کیفی، تحلیل متن کامل اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی بر مبنای مقولات مندرج در مسئله پژوهش امکان‌پذیر نبوده است. بنابراین لازم بود که حجم مشخصی به‌عنوان جامعه نمونه از اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی انتخاب شود. به همین دلیل از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شد. بدین ترتیب با استفاده از جدول تعداد جامعه و تعداد نمونه کرجسی و مورگان با سطح اطمینان ۹۵ درصد (دیانی، ۱۳۸۲، ص ۱۰۹)، تعداد جامعه نمونه برای هر یک از اصطلاحنامه‌های مورد بررسی تعیین شد. نتایج حاصل از تبیین تعداد جامعه و تعیین حجم نمونه در هر یک از اصطلاحنامه‌های مورد بررسی به شرح ذیل است:

۱. اصطلاحنامه شیمی: تعداد کل صفحات ۳۴۴ صفحه، حجم نمونه ۱۸۱ صفحه، تعداد توصیف‌گر ۱۵۷۴ رکورد، تعداد غیرتوصیف‌گر ۲۵۴ رکورد؛
۲. اصطلاحنامه اصفا: تعداد کل صفحات ۵۰۰ صفحه، حجم نمونه ۲۱۷ صفحه، تعداد توصیف‌گر ۳۶۲۲ رکورد، تعداد غیرتوصیف‌گر ۹۳۳ رکورد.

محورهای ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های تألیفی فارسی

با توجه به آنچه در مقدمه اشاره شد، ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌ها در این پژوهش مستقیماً بر مدیریت حفظ و نگهداری اصطلاحنامه تأثیر می‌گذارد. شایان ذکر است که محورهای مورد بحث در این مقال از جمله وظایف بررسی کیفی دوره‌ای اصطلاحنامه بوده و برای نگهداری و استمرار اصطلاحنامه، مطلوب و الزامی است (ایتچسن، ۱۳۸۲، ص ۲۴۲). بنابراین می‌توان گفت که نتایج حاصل از این بررسی امکان شناسایی نقاط قوت و اصلاح نقاط ضعف را در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از دیدگاه کیفی فراهم می‌آورد. بنابراین در اینجا به محورهایی اشاره خواهد شد که در ارزیابی کیفی این اصطلاحنامه‌ها از منظر مدیریت اصطلاحنامه می‌پردازد.

دیدگاه‌هایی که مستقیماً بر مدیریت تدوین، نگهداری و استمرار اصطلاحنامه تأثیر می‌گذارند، عبارت‌اند از:

۱. دیدگاه محتوایی: در اینجا مواردی مورد بحث قرار می‌گیرد که بر جنبه‌های محتوایی تأکید دارد. قابل ذکر است که درباره این بحث در استاندارد ایزو ۲۷۸۸ اشاراتی شده است (اوستین، ۱۳۶۵،

ص ۸۲ - ۸۵).

۱-۱. مقدمه: مواردی که باید در محتوای یک مقدمه جامع و کامل در اصطلاحنامه به آنها اشاره شود، در ذیل آمده است:

- هدف اصطلاحنامه؛

- پوشش موضوعی اصطلاحنامه با اشاره به اینکه کدام حوزه اصلی و کدام حوزه جانبی است؛

- تعداد کل اصطلاحات نمایه‌ای با ذکر تعداد اصطلاحات مرجح و غیرمرجح؛

- استانداردهای مورد استفاده و قواعد اتخاذ شده درباره انتخاب و شکل اصطلاحات نمایه‌ای؛

- ساختار و رابطه‌های متقابل در شبکه اصطلاحات؛

- شیوه‌های نمایشی به کاررفته برای اصطلاحنامه؛

- قواعد مورد استفاده برای فایل کردن، با اشاره به استانداردهای مورد استفاده؛

- تشریح اختصارات و علائم نقطه‌گذاری‌ای که در شکل غیراستاندارد به کار رفته باشد؛

- تشریح استفاده عملیاتی از اصطلاحنامه یعنی نحوه استفاده در کاوش یا نمایه‌سازی؛

- روزآمدسازی، نگهداری و استمرار، یعنی جزئیات خط‌مشی روزآمدسازی و نام و آدرس دفتر مسئول نگهداری و استمرار اصطلاحنامه؛

- اعلام منابع چاپی و الکترونیک مورد استفاده؛

- اسامی متخصصان و افرادی که در تدوین اصطلاحنامه نقش داشته‌اند.

درباره موارد طرح‌شده این نکته قابل اشاره است که برخورداری یک مقدمه از حداکثر موارد یادشده نشان‌دهنده اصطلاحنامه‌ای با مقدمه کامل است (ایچسن، ۱۳۸۲، ص ۲۳۵)

۱-۲. رفع ابهام از توصیف‌گرها: کاربرد توضیح‌گر، یادداشت دامنه و چهریزه‌ها از جمله روش‌های رفع ابهام از توصیف‌گرها هستند که در ارزیابی کیفی مورد نظر قرار می‌گیرند.

۱-۲-۱. توضیح‌گر: روش معمول ابهام‌زدایی در توصیف‌گرها، اضافه کردن توضیح‌گرها (در داخل پرانتز) بعد از اصطلاحات برای متمایز کردن دو یا چند معنای متفاوت از یک اصطلاح است. سؤال مورد نظر در اینجا این است که آیا اصطلاحنامه از توضیح‌گر برای رفع ابهام از اصطلاحات استفاده کرده است؟ (اوستین، ۱۳۶۵، ص ۱۶، ۲۱)

۲-۲-۱. یادداشت دامنه: این تعریف از توصیف‌گر به منظور نشان دادن محدودیت‌های معنایی آن، نشان دادن طیف موضوع‌های تحت پوشش توصیف‌گر، نمایش تاریخچه‌ای از توصیف‌گر و دستورالعملی برای نمایه‌سازان هنگام نمایه‌سازی است. حال سؤال این است که اصطلاحنامه از یادداشت دامنه برای تبیین آنچه گفته شد، استفاده کرده است؟ (همان، ص ۱۲، ۲۶-۲۷)

۳-۲-۱. چهریزه نما: این عبارت توضیحی است که در بخش نظام‌یافته و سلسله‌مراتبی وارد می‌شود تا اساس منطقی تقسیمات یک موضوع را بیان کرده، منشأ و سبب هر تقسیم را جداگانه نشان دهد.

علامت عبارت راهنما، معمولاً پراگماتیستی است که ذیل اصطلاح و قبل از هر تقسیم می‌آید. این روش یکی دیگر از روش‌های رفع ابهام است که در تقسیمات ذیل یک موضوع در نمایش رده‌ای یا سلسله‌مراتبی بیان می‌شود. (دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۲، ج ۱، ص ۳۳؛ و اوستین، ۱۳۶۵، ص ۴۴).

۲. دیدگاه‌های ساختاری: در اینجا اهم مواردی که از دیدگاه کیفی بر ساختار اصطلاحنامه تأثیر می‌گذارد، مورد بحث قرار می‌گیرد.

۱-۲. اصطلاحات مجزا و منفرد: اصطلاحاتی که در اصطلاحنامه با هیچ‌یک از اصطلاحات دیگر در ارتباط نباشند و به شبکه اصطلاحات در اصطلاحنامه متصل نباشند، اصطلاحات مجزا و منفرد محسوب می‌شوند. آیا اصطلاحنامه اینگونه اصطلاحات را دربرمی‌گیرد؟ (لنکستر).

۲-۲. ارجاعات کور: ارجاع از یک شناسه یا مدخل به شناسه یا مداخلی که در محل الفبایی خود در اصطلاحنامه وجود نداشته باشند، ارجاعات کور قلمداد می‌شوند (سلطانی، ۱۳۶۵: ۹) در واقع در محل مورد ارجاع ردپایی از مبدأ ارجاع نباشد. وجود یا عدم وجود این ارجاعات در اصطلاحنامه مستقیماً بر ساختار اصطلاحنامه تأثیر می‌گذارد.

۳-۲. برقراری روابط متقابل: صحت برقراری روابط متقابل بین اصطلاحات مرجح و غیرمرجح، اصطلاحات اعم و اخص و روابط وابسته، از جمله مواردی است که در ساختار شبکه اصطلاحات مؤثر است. سؤال این است که آیا در اصطلاحنامه انواع روابط اصطلاحنامه‌ای به‌دقت برقرار شده است؟

۳. دیدگاه فیزیکی: در این بحث مواردی طرح می‌شود که از نظر فیزیکی به توصیف کیفی اصطلاحنامه‌ها می‌پردازد.

۱-۳. شکل فیزیکی اصطلاحنامه: یک اصطلاحنامه را می‌توان در یک یا چند شکل فیزیکی متفاوت به کاربرد. اشکال مورد بحث در اینجا شکل چاپی و الکترونیک اصطلاحنامه است. آیا اصطلاحنامه علاوه بر شکل چاپی دارای نسخه الکترونیک هم است؟ (ایچسن، ۱۳۸۲، ص ۲۴۳)

۲-۳. نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای: شیوه‌های نمایشی اصطلاحنامه‌ها، روی کاغذ و روی صفحه رایانه، متنوع است و این شیوه‌ها را می‌توان به اشکال گوناگون مانند نمایش‌های الفبایی، نمایش‌های سلسله‌مراتبی، نمایش‌های نظام‌یافته و نمایش گرافیکی طبقه‌بندی کرد. شایان ذکر است که حداقل آرایش ترجیحی در اصطلاحنامه‌ها می‌تواند نمایشی نظام‌یافته باشد که با اصطلاحنامه‌ای کاملاً الفبایی حمایت می‌شود (همان، ۱۳۸۲، ص ۲۱۱).

۳-۳. نمایش ظاهر اصطلاحات: نمایش اصطلاحات مرجح و غیرمرجح در اصطلاحنامه باید متفاوت باشد. به این مفهوم که باید از فونت‌های متمایزی برای اینگونه اصطلاحات استفاده کرد (اوستین، ۱۳۶۵، ص ۱۱-۱۲). عموماً فونت بکاررفته برای نمایش اصطلاح مرجح، بزرگ‌تر یا پررنگ‌تر از اصطلاح غیرمرجح است. این مقوله به‌ویژه در چاپ نمایش نظام‌یافته در اصطلاحنامه به‌منظور ایجاد تفکیک بین سرعنوان‌های عام‌تر و خاص‌تر، اصطلاحات مرجح و غیرمرجح و بین اصطلاحات و چهریزه‌ها مورد نظر قرار می‌گیرد.

اینجا نوبت به ارزیابی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از این منظر می‌رسد.

۱. دیدگاه‌های محتوایی در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی: در اینجا به ارزیابی کمی و کیفی مقدمه و روش‌های رفع ابهام از توصیفگرها مطابق با مسائل مورد بحث در هریک از آنها در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی می‌پردازیم. در ضمن جدول شماره ۱ به ایجاد نگرش کلانی درباره وضع نگارشی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی می‌پردازد. گفتنی است که در این جدول، علامت «+» به مفهوم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر و علامت «-» به معنای عدم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر است. بنابراین ابتدا این جدول عرضه خواهد شد و به دنبال آن تحلیل‌های حاصل از ارزیابی کیفی بیان می‌شود.

۱-۱-۱. ارزیابی محتوای مقدمه: در اینجا هریک از اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی درباره کیفیت محتوایی نگارش مقدمه، مورد ارزیابی کیفی قرار می‌گیرند.

۱-۱-۱-۱. ارزیابی کیفی نگارش مقدمه در اصطلاحنامه شیمی: وضع نگارش مقدمه در اصطلاحنامه شیمی نسبتاً مطلوب است، لیکن در مقدمه به مواردی از جمله پوشش موضوعی اصطلاحنامه، استانداردهای تدوین، تعداد اصطلاحات به تفکیک تعداد توصیفگر و غیرتوصیفگر و روش روزآمدسازی اصطلاحنامه اشاره نشده است. از طرف دیگر به مشکلات رسم‌الخط فارسی برای نوشتن اسامی ترکیبات شیمیایی اشاره و روش حرف‌نویسی در این مورد پیشنهاد شده است.

۱-۱-۲. ارزیابی کیفی نگارش مقدمه در اصطلاحنامه اصفا: وضع اصطلاحنامه اصفا در این باره مطلوب است و مواردی چون بیان استانداردهای مورد استفاده در تدوین این اصطلاحنامه، قواعد فایل کردن و روش روزآمدسازی اصطلاحنامه از نظر دور مانده است. لیکن

مهم‌ترین دلیل ضرورت این تفاوت، ایجاد یک وجه تمایز بین اصطلاحات مرجح و غیرمرجح در نگاه اول است، زیرا این مقوله از امکان اشتباه نمایه‌ساز و کاوشگر در انتخاب اصطلاح موردنظر می‌کاهد.

۳-۴. امتداد توصیفگر و مشتقات آن: وقتی موضوعی و تقسیمات فرعی آن در چندین صفحه ادامه پیدا کنند، فراهم آوردن سرعنوان‌های مکرر (در بالای صفحه) و همچنین سرعنوان‌های ادامه در صفحه بعد، مفید و ضروری است (ایچسن، ۱۳۸۲، ص ۲۳۸).

۴. اداره اصطلاحنامه: وظیفه نگهداری و استمرار اصطلاحنامه را می‌توان با استفاده از بسته‌های نرم‌افزاری آسان کرد. نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه در مرحله کاربردی قادر به اداره اصطلاحنامه در موارد ذیل می‌باشند:

- کنترل رابطه‌های متقابل در اصطلاحنامه؛

- بررسی اعتبار رابطه‌ها؛

- ترسیم شیوه‌های گوناگون نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای؛

- امکان قرار گرفتن واژگان به‌عنوان میانجی در نمایه‌سازی و کاوش؛

- بهینه‌سازی خودکار راهبرد کاوش؛

- هدایت کاوش‌های مرتبط با رابطه سلسله‌مراتبی (امیرحسینی، ۱۳۸۱، ج ۱، ص ۲۱۸).

در این بخش سؤال اساسی این است که آیا اصطلاحنامه از نرم‌افزار مدیریت اصطلاحنامه در اداره امور بالا استفاده می‌کند؟ دیدگاه‌های محتوایی، ساختاری، فیزیکی و جنبه‌های اداره اصطلاحنامه که در بالا به تفصیل از آنها سخن به میان آمد، تأثیرات مهمی را در نمایه‌سازی و بازیابی اطلاعات بر جای می‌گذارند.

ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی

با عنایت به آنچه در بحث محورهای ارزیابی کیفی گفته شد، در

جدول شماره ۱. ارزیابی کیفی محتوای نگارش مقدمه در اصطلاحنامه‌های فارسی

ردیف	محورهای ارزیابی محتوای مقدمه	اصطلاحنامه شیمی	اصطلاحنامه اصفا
۱	تبیین هدف اصطلاحنامه	+	+
۲	ذکر پوشش موضوعی	-	+
۳	ذکر تعداد کل اصطلاحات	-	+
۴	تشریح استانداردهای مورد استفاده	-	-
۵	ساختار و رابطه‌های متقابل	+	+
۶	تبیین شیوه‌های نمایشی	+	+
۷	ذکر قواعد فایل کردن	-	-
۸	تشریح اختصارات	+	+
۹	تشریح کاربرد اصطلاحنامه	+	+
۱۰	تبیین روش روزآمدسازی	-	+
۱۱	منابع مورد استفاده	+	+
۱۲	معرفی اسامی متخصصان در تدوین اصطلاحنامه	+	+

جدول شماره ۲. ارزیابی کیفی شیوه‌های رفع ابهام از توصیفگرها در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی

ردیف	شیوه‌های رفع ابهام	اصطلاحنامه شیمی	اصطلاحنامه اصفا
۱	کاربرد توضیحگر	+	+
۲	ارائه یادداشت دامنه	-	+
۳	کاربرد چهریزه‌نما	-	+

در مقدمه به وضع حاکم بر پشتوانه انتشاراتی این اصطلاحنامه اشاره شده است.

۲-۱. رفع ابهام از توصیفگرها: کاربرد توضیحگر، یادداشت دامنه و چهریزه‌نما از جمله روش‌های رفع ابهام از توصیفگرها هستند که در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی مورد نظر قرار می‌گیرند. در ضمن جدول شماره ۲ به ایجاد نگرش کلانی درباره وضع شیوه‌های رفع ابهام از توصیفگرها می‌پردازد. در این جدول، علامت «+» به مفهوم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر و علامت «-» به معنای عدم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر می‌باشد. بنابراین ابتدا خود جدول و به دنبال آن تحلیل‌های حاصل از ارزیابی کیفی ارائه می‌شود.

۱-۲-۱. کاربرد روش‌های رفع ابهام در اصطلاحنامه شیمی: در این اصطلاحنامه به کاربرد توضیحگر به مثابه یکی از روش‌های رفع ابهام در توصیفگرها اشاره شده است. لیکن همان گونه که در مقدمه اصطلاحنامه شیمی بیان شده، این اصطلاحنامه از یادداشت دامنه ذیل توصیفگرها بی‌بهره می‌باشد. علاوه بر این در نمایش سلسله‌مراتبی این اصطلاحنامه از چهریزه‌نما هم استفاده نشده است. درباره اشکالی که بر عدم وجود یادداشت دامنه در این اصطلاحنامه وارد است، می‌توان به ذکر نمونه‌ای پرداخت. در صفحه ۳۳۱ این اصطلاحنامه ذیل غیرتوصیفگر «عنصر همسانی» به دو توصیفگر «عمل یکسانی» و «عنصر یکسانی» ارجاع داده شده است. لیکن به دلیل اینکه این دو توصیفگر دارای یادداشت دامنه نیستند، نمی‌توان فهمید که عنصر همسانی از چه دیدگاهی با دو توصیفگر دیگر در ارتباط است. این تشخیص فقط از طریق روابط سلسله‌مراتبی هریک از این دو توصیفگر حاصل می‌شود.

۲-۲-۱. به کارگیری روش‌های رفع ابهام در اصطلاحنامه اصفا: اصطلاحنامه اصفا در مقدمه خود به کاربرد تمام روش‌های رفع ابهام اشاره می‌کند و در متن اصطلاحنامه نیز این روش‌ها را مورد استفاده قرار داده است. در اینجا به ذکر اشکالی درباره کاربرد یادداشت دامنه

در این اصطلاحنامه می‌پردازیم. در صفحه ۳۹ این اصطلاحنامه در توصیفگر «ارتباطات (مدیریت)» علامت «+» به مفهوم اینکه این توصیفگر دارای یادداشت دامنه است، آورده شده، لیکن این توصیفگر دارای یادداشت دامنه نیست.

۲. دیدگاه‌های ساختاری: در اینجا اهم مواردی که از دیدگاه کیفی بر ساختار اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی تأثیر می‌گذارد، مورد بحث قرار می‌گیرد. در ضمن جدول شماره ۳ به ایجاد نگرش کلانی در شناسایی وضع عوامل مؤثر در کیفیت ساختار در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی می‌پردازد. گفتنی است که در این جدول، علامت «+» به مفهوم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر و علامت «-» به معنای عدم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر است. بنابراین ابتدا خود جدول و به دنبال آن تحلیل‌های حاصل از ارزیابی کیفی ارائه می‌شود.

۱-۲. اصطلاحات مجزا و منفرد: اصطلاحاتی که در اصطلاحنامه با هیچ‌یک از اصطلاحات دیگر در ارتباط نباشند یا به شبکه اصطلاحات در اصطلاحنامه متصل نباشند، اصطلاحات مجزا و منفرد محسوب می‌شوند. آیا اصطلاحنامه‌های تألیفی اصفا و شیمی اینگونه اصطلاحات را دربرمی‌گیرد؟

۱-۲-۱. اصطلاحات مجزا و منفرد در اصطلاحنامه شیمی: در جامعه پژوهش اصطلاحنامه شیمی اصطلاحات مجزا و منفرد شناسایی نشد.

۲-۲-۱. اصطلاحات مجزا و منفرد در اصطلاحنامه اصفا: در این اصطلاحنامه دو مورد توصیفگر مجزا و منفرد شناسایی شد که در واقع این توصیفگرها مجزا و منفرد نیستند، بلکه به دلیل اشتباهاتی که در نمایش آنها اتفاق افتاده، این گمان پدید آمده است. برای مثال در صفحه ۳۲۹، ذیل توصیفگر «فضایل اخلاقی» فقط اصطلاح رأس آمده است، که یکی از این اصطلاحات یعنی «روش‌های روان درمان‌گری» در محل الفبایی خود، اشاره‌ای به فضایل اخلاقی اصطلاح اخص ندارد. در صفحه ۱۳۷ اصطلاح «تاریخ رم (دوره)

جدول شماره ۳: ارزیابی عوامل مؤثر در کیفیت ساختار و شبکه ارتباطات در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی

ردیف	شیوه‌های رفع ابهام	شیمی	اصفا
۱	وجود اصطلاحات مجزا و منفرد	-	+
۲	وجود ارجاعات کور	-	+
۳	اختلال در برقراری روابط متقابل	-	-

میانها)» از سر سطر شروع شده، درحالی که این توصیفگر اصطلاح
 اخص توصیفگر تاریخ قرون وسطی است.

۲-۲. ارجاعات کور: ارجاعاتی هستند که در مراجعه به محل
 ارجاع داده شده، به اطلاعات مورد نظر دسترسی پیدا نکنیم. در واقع
 ارجاع از یک شناسه یا مدخل به شناسه یا مداخلی که در محل الفبایی
 خود در اصطلاحنامه وجود نداشته باشند (سلطانی، ۱۳۶۵، ص ۹).
 وجود یا عدم وجود این ارجاعات در اصطلاحنامه مستقیماً روی ساختار
 اصطلاحنامه تأثیر می گذارد.

۱-۲-۲. ارجاعات کور در اصطلاحنامه شیمی: در این اصطلاحنامه
 ارجاع کور مشاهده نشد.

۲-۱-۲. ارجاعات کور در اصطلاحنامه اصف: در این اصطلاحنامه
 در صفحه ۱۲۷ ذیل توصیفگر «پژوهش‌های مدیریتی»، اصطلاح
 «پژوهش مدیریتی» به عنوان اصطلاح غیرمرجع آمده است، درحالی
 که این اصطلاح در محل الفبایی خود وجود ندارد.

۳-۲. برقراری روابط متقابل: صحت برقراری روابط متقابل بین
 اصطلاحات مرجع و غیرمرجع، اصطلاحات اعم و اخص و روابط وابسته،
 از جمله مواردی است که در ساختار شبکه اصطلاحات مؤثر است.
 سؤال این است که آیا در اصطلاحنامه‌های اصف و شیمی بین انواع
 روابط اصطلاحنامه‌ای روابط دقیقی برقرار شده است؟

۱-۳-۲. برقراری روابط متقابل در اصطلاحنامه شیمی: در
 بررسی‌های انجام شده روی صحت برقراری روابط اصطلاحنامه‌ای
 در اصطلاحنامه شیمی، اشکالی مشاهده نشد.

۲-۳-۲. برقراری روابط متقابل در اصطلاحنامه اصف: در
 بررسی‌های انجام شده روی صحت برقراری روابط اصطلاحنامه‌ای
 در اصطلاحنامه اصف اشکالی مشاهده نشد.

۳. دیدگاه فیزیکی: در این بحث مواردی طرح می شود که از نظر
 فیزیکی به توصیف کیفی اصطلاحنامه‌های اصف و شیمی می پردازد.
 ضمناً جدول شماره ۴ به ایجاد نگرش کلانی در شناسایی وضع کیفی
 اصطلاحنامه‌های اصف و شیمی از دیدگاه فیزیکی می پردازد. در این
 جدول، علامت «+» به مفهوم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد
 نظر و علامت «-» به معنای عدم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت
 مورد نظر است. ابتدا خود جدول و سپس تحلیل‌های حاصل از ارزیابی
 کیفی ارائه می شود.

۱-۳. شکل فیزیکی اصطلاحنامه: یک اصطلاحنامه را می توان در
 یک یا چند شکل فیزیکی متفاوت به کار برد. اشکال مورد بحث در اینجا
 شکل چاپی و الکترونیک اصطلاحنامه است. آیا اصطلاحنامه‌های اصف
 و شیمی علاوه بر شکل چاپی دارای نسخه الکترونیک هم هستند؟
 ۱-۱-۳. شکل فیزیکی اصطلاحنامه شیمی: شکل چاپی این
 اصطلاحنامه موجود است.

۲-۱-۳. شکل فیزیکی اصطلاحنامه اصف: شکل چاپی و
 الکترونیک این اصطلاحنامه موجود است.

۲-۳. نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای: شیوه‌های نمایشی
 اصطلاحنامه‌ها، روی کاغذ و صفحه رایانه، متنوع است و این شیوه‌ها
 را می توان به اشکال گوناگون مانند نمایش‌های الفبایی، سلسله‌مراتبی،
 نظام‌یافته و گرافیکی طبقه‌بندی کرد. قابل ذکر است که حداقل
 آرایش ترجیحی در اصطلاحنامه‌ها می‌تواند نمایشی نظام‌یافته باشد
 که با اصطلاحنامه‌ای کاملاً الفبایی حمایت می‌شود (ایچسن، ۱۹۹۰،
 ص ۲۱۱).

۱-۲-۳. نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای در اصطلاحنامه شیمی:
 این اصطلاحنامه از روش‌های نمایشی الفبایی، سلسله‌مراتبی و
 نمایه‌گردان برای نمایش ساختار و شبکه ارتباطات اصطلاحنامه‌ای
 استفاده می‌کند.

۲-۲-۳. نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای در اصطلاحنامه اصف:
 این اصطلاحنامه از روش‌های نمایشی الفبایی، سلسله‌مراتبی،
 نمودار درختی و نمایه‌گردان برای نمایش ساختار و شبکه ارتباطات
 اصطلاحنامه‌ای استفاده می‌کند.

۳-۳. نمایش ظاهر اصطلاحات: نمایش اصطلاحات مرجع و
 غیرمرجع در اصطلاحنامه باید متفاوت باشد. به این مفهوم که باید
 از فونت‌های متمایزی برای اینگونه اصطلاحات استفاده کرد. عموماً
 فونت بکاررفته برای نمایش اصطلاح مرجع، بزرگ‌تر یا پررنگ‌تر
 از اصطلاح غیرمرجع است. این مقوله به‌ویژه در چاپ نمایش
 نظام‌یافته در اصطلاحنامه به‌منظور ایجاد تفکیک بین سرعنوان‌های
 عام‌تر و خاص‌تر، اصطلاحات مرجع و غیرمرجع و بین اصطلاحات و
 چهره‌نماها مورد نظر قرار می‌گیرد.

۱-۳-۳. نمایش ظاهر اصطلاحات در اصطلاحنامه شیمی: این
 اصطلاحنامه با استفاده از فونت‌های متفاوت بین اصطلاحات مرجع و
 غیرمرجع، تمایز قائل شده است.

جدول شماره ۴. ارزیابی اصطلاحنامه‌های اصف و شیمی از دیدگاه فیزیکی

ردیف	عوامل فیزیکی	اصطلاحنامه شیمی	اصطلاحنامه اصف
۱	شکل فیزیکی	چاپی	چاپی و الکترونیک
۲	نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای	الفبایی، سلسله‌مراتبی و نمایه‌گردان	الفبایی، سلسله‌مراتبی، نمایه‌گردان، رده‌ای، نمودار درختی
۳	نمایش ظاهر اصطلاحات	+	-
۴	امتداد توصیفگرها	-	-

۳-۲. نمایش ظاهر اصطلاحات در اصطلاحنامه اصفا: این اصطلاحنامه در نمایش توصیفگر و غیرتوصیفگر، تمایز خاصی قائل نشده است.

۳-۴. امتداد توصیفگر و مشتقات آن: وقتی موضوعی و تقسیمات فرعی آن در چندین صفحه ادامه پیدا کنند، فراهم آوردن سرعنوان‌های مکرر (در بالای صفحه) و همچنین سرعنوان‌های ادامه در صفحه بعد، مفید و ضروری است (ایچسن، ۱۹۹۰، ص ۲۳۸).

۳-۱. امتداد توصیفگر و مشتقات آن در اصطلاحنامه شیمی: این اصطلاحنامه در خوشه‌های بزرگ اصطلاحات خود که در صفحات متعدد، جای می‌گیرند، از سرعنوان‌های مکرر و سرعنوان ادامه در صفحه بعد استفاده نکرده است.

۳-۲. امتداد توصیفگر و مشتقات آن در اصطلاحنامه اصفا: این اصطلاحنامه در خوشه‌های بزرگ اصطلاحات خود که در صفحات متعدد، جای می‌گیرند، از سرعنوان‌های مکرر و سرعنوان ادامه در صفحه بعد استفاده نکرده است.

۴-۱. اداره اصطلاحنامه: وظیفه نگهداری و استمرار اصطلاحنامه را می‌توان با استفاده از بسته‌های نرم‌افزاری آسان کرد. حال سؤال این است که آیا اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه استفاده کرده‌اند؟ اگر استفاده کرده‌اند، بیشتر چه امکاناتی از این بسته‌های نرم‌افزاری مورد نظر آنها بوده است؟

جدول شماره ۵ به ایجاد نگرش کلانی در شناسایی وضع کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از دیدگاه اداره اصطلاحنامه از طریق کاربرد بسته‌های نرم‌افزاری مدیریت اصطلاحنامه می‌پردازد. شایان ذکر است که در این جدول، علامت «+» به مفهوم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر علامت «-» به معنای عدم برخورداری اصطلاحنامه از کیفیت مورد نظر است. ابتدا جدول و به دنبال آن تحلیل‌های حاصل از ارزیابی کیفی ارائه می‌شود.

در تحلیل کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از دیدگاه اداره اصطلاحنامه از طریق کاربرد بسته‌های نرم‌افزاری مدیریت اصطلاحنامه، می‌توان گفت که اصطلاحنامه شیمی فقط به‌منظور ترسیم خودکار انواع نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای، از نرم‌افزارهای رایانه‌ای استفاده کرده است. در این میان اصطلاحنامه اصفا

استفاده مناسبی از بسته‌های نرم‌افزاری داشته است. به این ترتیب که با کاربرد محمل الکترونیکی در یک بسته نرم‌افزاری، از امکان قرارگرفتن اصطلاحنامه به‌عنوان میانجی در کاوش اصطلاحات و هدایت کاوش‌های سلسله‌مراتبی، بهره گرفته است.

نتیجه‌گیری

۱. نتایج حاصل از تحلیل کیفیت محتوای مقدمه و روش‌های رفع ابهام در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی

با عنایت به تحلیل‌های مندرج در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی و با توجه به جدول شماره ۱ درخصوص تحلیل محتوای مقدمه در این اصطلاحنامه‌ها، ذکر این نکته قابل توجه است که اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی دارای مقدمه‌ای نسبتاً مناسب می‌باشند. لیکن در مقدمه اصطلاحنامه شیمی از هدف، پوشش موضوعی، استانداردهای مورد استفاده، روش روزآمدسازی و تعداد کل اصطلاحات به‌تفکیک توصیفگر و غیرتوصیفگر سخنی به میان نیامده است. در این میان مقدمه اصطلاحنامه اصفا کامل‌تر ارزیابی می‌شود و تنها در مقدمه این اصطلاحنامه از استانداردهای مورد استفاده در تدوین آن، صحبتی نشده است.

کاربرد توضیحگر، یادداشت دامنه و چهره‌زده‌ها از جمله روش‌های رفع ابهام از توصیفگرها هستند که در ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی مورد نظر قرار گرفته‌اند. بر اساس نتایج مندرج در جدول شماره ۲ اصطلاحنامه شیمی از یادداشت دامنه و چهره‌زده‌ها به‌منظور رفع ابهام از توصیفگرها استفاده نکرده است. این مشکل در اصطلاحنامه شیمی عامل ایجاد اختلال در مرحله نمایه‌سازی و بازیابی اطلاعات خواهد شد. در مقابل اصطلاحنامه اصفا از تمام روش‌های رفع ابهام از توصیفگرها سود جسته است.

۲. نتایج حاصل از تحلیل کیفیت ساختاری اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از دیدگاه برقراری صحیح روابط اصطلاحنامه‌ای و کاربرد توصیفگرهای مجزا و ارجاعات کور.

در جامعه پژوهش در اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی بر اساس نتایج مندرج در جدول شماره ۳، در برقراری روابط متقابل، توصیفگرهای مجزا و منفرد و ارجاعات کور در اصطلاحنامه شیمی اختلال وجود ندارد. لیکن در بررسی‌های انجام شده مشخص شد

جدول شماره ۵.

ارزیابی کیفی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از دیدگاه اداره اصطلاحنامه از طریق کاربرد بسته‌های نرم‌افزاری مدیریت اصطلاحنامه

ردیف	کاربردهای نرم‌افزار مدیریت اصطلاحنامه	اصطلاحنامه شیمی	اصطلاحنامه اصفا
۱	کنترل روابط متقابل	-	+
۲	بررسی اعتبار رابطه‌ها	-	-
۳	ترسیم شیوه‌های نمایشی	+	+
۴	اصطلاحنامه به‌عنوان میانجی در نمایه‌سازی و کاوش	-	+
۵	بهینه‌سازی خودکار کاوش	-	-
۶	هدایت کاوش سلسله‌مراتبی	-	+

که نمونه‌هایی از اختلال در کاربرد توصیفگرهای مجزا و ارجاع کور در اصطلاحنامه‌ها صفا موجود است. با عنایت به محدود بودن تعداد اختلالات در این خصوص در اصطلاحنامه‌ها صفا، این اصطلاحنامه نیز در شرایط نسبتاً مناسبی قرار دارد.

۳. نتایج حاصل از تحلیل کیفیت فیزیکی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از منظر شکل فیزیکی، نمایش‌های اصطلاحنامه‌ای، نمایش ظاهر اصطلاحات و امتداد توصیفگرها در صفحات متوالی

بر اساس نتایج مندرج در جدول شماره ۴ درباره کیفیت فیزیکی اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی، می‌توان گفت که شکل ارائه اصطلاحنامه (شکل فیزیکی) در اصطلاحنامه شیمی چابی است. در مقابل اصطلاحنامه اصفا علاوه بر ارائه شکل چابی از قالب الکترونیک نیز بهره‌مند می‌باشد. در خصوص اشکال و شیوه‌های نمایشی، اصطلاحنامه‌های شیمی و اصفا وضع مناسبی دارند. به گونه‌ای که این اصطلاحنامه‌ها دارای حداقل سه شکل نمایشی هستند. اصطلاحنامه شیمی از شیوه نمایشی الفبایی، سلسله‌مراتبی و نمایه‌گردان بهره‌مند بوده و اصطلاحنامه اصفا علاوه بر روش‌های نمایشی در اصطلاحنامه شیمی از نمایش رده‌ای و نمودار درختی نیز سود برده است.

شیوه نمایش ظاهر اصطلاحات (فونت بکار رفته) عامل ایجاد تمایز بین توصیفگرها و غیرتوصیفگرهاست. در این باره اصطلاحنامه شیمی در نمایش توصیفگر و غیرتوصیفگر خود تمایز قائل شده است. لیکن اصطلاحنامه اصفا قائل به تمایزی در نمایش توصیفگر و غیرتوصیفگر نبوده است. در خصوص توصیفگرهایی که در صفحات متوالی امتداد می‌یابند، اصطلاحنامه‌ها باید دارای یادداشت‌ها یا علائمی باشند که نشان‌دهنده ادامه مشتقات توصیفگرها در صفحات بعدی یا قبلی باشند. در این باره اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی، در خوشه‌های بزرگ توصیفگرهای خود که در صفحات متوالی ادامه می‌یابند، دارای یادداشتی به منظور نمایش ادامه مشتقات توصیفگر در صفحات متوالی نیستند.

۴. نتایج حاصل از تحلیل کیفیت اداره اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از منظر ویژگی‌های مترتب بر نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه

وظیفه نگهداری و استمرار اصطلاحنامه را می‌توان با استفاده از بسته‌های نرم‌افزاری آسان کرد. حال سؤال این است که آیا اصطلاحنامه‌های اصفا و شیمی از نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه استفاده کرده‌اند؟ اگر استفاده کرده‌اند، بیشتر چه امکاناتی از این بسته‌های نرم‌افزاری مورد نظر آنها بوده است؟ در پاسخ به این سؤالات می‌توان گفت که اصطلاحنامه شیمی فقط به منظور تدوین شیوه‌های نمایشی گوناگون از نرم‌افزار استفاده کرده است. در مقابل اصطلاحنامه اصفا به منظور کنترل روابط متقابل، هدایت کاوش از طریق روابط سلسله‌مراتبی و قراردادن اصطلاحنامه به عنوان میانجی در نمایه‌سازی و کاوش اطلاعات از امکانات نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه بهره جسته است.

بنابراین سطح کاربرد نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه در اصطلاحنامه شیمی، در سطح نازلی است. این سطح نازلی از کاربرد نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه، ممکن است ناشی از عدم

گسترش تهیه و کاربرد نرم‌افزارهای تخصصی مدیریت اصطلاحنامه در زبان فارسی یا عدم ترجمه نرم‌افزارهای مدیریت اصطلاحنامه که در کشورهای دیگر کاربرد دارد، باشد.

پی‌نوشت

1- Facet indicator

منابع و مأخذ

۱. آوستین، درک و پیتر دیل (۱۳۶۵). تهیه و گسترش اصطلاحنامه‌های یک‌زبانه، ترجمه عباس حری، تهران: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مرکز اطلاعات و مدارک علمی.
۲. امیرحسینی، مازیار (۱۳۸۱). «اصطلاحنامه»، دائرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی، تهران: کتابخانه ملی ایران، ص ۲۱۹-۲۱۴.
۳. خسروی، فریبرز و دیگران (۱۳۸۰). اصطلاحنامه فرهنگی فارسی: اصفا، ویرایش ۲، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
۴. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، واحد اصطلاحنامه کلام اسلامی (۱۳۸۲). اصطلاحنامه کلام اسلامی، قم: بوستان کتاب قم.
۵. غریبی، حسین و ملوک‌السادات حسینی بهشتی (۱۳۸۳). اصطلاحنامه شیمی، تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی.
۶. دیانی، محمدحسین (۱۳۸۲). گلوگاه‌های پژوهش در علوم اجتماعی، مشهد: کتابخانه رایانه‌ای.
۷. سلطانی، پوری و فروردین راستین (۱۳۶۵). اصطلاحنامه کتابداری، تهران: کتابخانه ملی ایران.
۸. فروغی، محمدعلی (۱۳۶۱). سیر حکمت در اروپا: از زمان باستان تا عصر حاضر، تهران: صفی‌علیشاه.
۹. منشادی، مرتضی (۱۳۸۰). روش تحقیق و مرجع‌شناسی، بندرعباس: دانشگاه هرمزگان.

10. Aitchison, Jean; Gilchrist (1990). Thesaurus construction: A practical manual. London: ASLIB, 173p.

11. Kant, Immanuel (2005). The Columbia Encyclopedia, Sixth Edition. [Online]. Available: <http://www.bartleby.com/65/ka/Kant-Imm.html>. [accessed 30 may 2006]

12. Kant, Immanuel. The critique of pure reason. Translated by J. M. D. Meiklejohn. [Online].

13. Lancaster, F. W. (1986). Vocabulary control for information retrieval. Virginia: Information Resource Press.

14. Norman, John (2000). Technology opportunities program evaluation Guide. [Online]. Available: <http://www.ntia.doc.gov/top/research/HEALTH.pdf>